

איש לרעהו

לקט אמרות
חז"ל, רעיונות,
עובדות והנהגות
פגדולי ישראל,
על מדות טובות
שפביאות
לאהבת הזולת,
הנלפדות
מפרשת השבוע

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
© אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס
בלי רשות בכתב

מכון אהבת אמת - המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת ע"ש ר' צבי יהודה דומוביץ ז"ל

רח' אבן עזרא 2 ירושלים 92424 טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812

שבת קודש יב' תשרי תשס"ט שבת - ירושלים 4:37 תל-אביב 4:52 חיפה 4:42 מוצ"ש - ירושלים 5:48 תל-אביב 5:50 חיפה 5:49

פרשת האזינו

חסד והטבה לזולת

הגומל חסד לזולתו מרבה זכויות לעצמו ולכלל העם!

נלמד מהפסוק: "לו חכמו ישכילו זאת יבינו לאחריהם" (פרק לב-כט)

ואמרו חז"ל (בספרי): "אילו נסתכלו ישראל בדברי תורה שניתנה להם, לא שלטה בהם אומה ולשון. ומה אמרתי להם, קבלו עליכם עול מלכות שמים והכריעו זה את זה ביראת שמים והתנהגו זה את זה בגמילות חסדים". ובירושלמי (פאה פ"א ה"א) דרשו חז"ל בפסוק להלן (לבי"מ) "כי לא דבר רק הוא מכם" - זה תלמוד תורה... "ובדבר הזה תאריכו ימים" - זו גמילות חסדים.

כתב רבינו יונה ז"ל (בפירושו - משלי ג'): והנה אוסיף לבאר לך על ענין החסד, כי ישיג כל אדם לעלות במעלותיו אף על פי שאיננו בעל ממון, כמו שאמרו חז"ל גדולה גמילות חסדים יותר מן הצדקה שזה בגופו וזה בממונו (סוכה מט:). וענין גמילות חסדים, שטורח ומשתדל בתקנת חבריו ותועלתם ודורש בשלומם וטובותם, כענין שנאמר "דורש טוב לעמו" וכו'. והנה זה הענין אשר ישיג כל איש להקימו בלא עמל ושכרו הרבה מאד.

ובספר מעלות המדות כתב: בני, בואו וראו כמה גדול כח גמילות חסדים. שכל מקום שיש גמילות חסדים וצדקה, שם יש שלום. וכל מקום שיש שלום יש צדקה וכו' שכל זמן שהבריות נוהגין בשלום זה עם זה, עושין צדקה וגמילות חסדים זה עם זה. ובכל מקום שיש שם צדקה, שם השלום מצוי. ועוד (שם): בני, הווי זהירין במדת גמילות חסדים, מפני שזכותה עומדת לו לאדם לו ולבניו ולבני בניו עד סוף כל הדורות! כמו שאמרו חז"ל (ירושלמי פאה פ"א) החסד עומדת לו לאדם לעולם עד סוף כל הדורות שנאמר "וחסד ה' מעולם ועד עולם על יראיו". אבל הצדקה עומדת לו לאדם עד שלושה דורות שנאמר "וצדקה לבני בנים".

הנביא גילה לנו מה טוב ומה ה' דורש מאתנו: "כי אם עשות משפט ואהבת חסד". מבאר הגאון **רבי יהודה צדקה זצ"ל**: מהו "עשות משפט"? משפט היינו תורה. וזאת התורה של איש ישראל אמיתי, האדם הישר, שאינו מרמה את האחרים ולא את עצמו, אינו מסתפק בהיותו מ"תמכין דאורייתא" בלבד, אלא עוסק גם כן בעצמו בתורה, ומקיים כל מצוותיה בגופו. ואיזוהי "אהבת חסד"? הנה הכתוב אינו אומר "עשות חסד" (כמו שאמר "עשות משפט") כי אם "אהבת חסד", כלומר: לא להיות אף פעם מוגבל בעשיית חסד כאדם האוהב דבר מסויים, אשר לעולם אינו מסתפק בו במועט, אלא מתגבר ומוסיף והולך.

ולבסוף מסיים הפסוק "הוצנע לכת עם אלוקיך". זו סגולה מיוחדת נפלאה שמצטיינים בה כשרי ישראל, שכל מעשיהם יהיו בסתר ובחשאי ולא ידע בהם איש. עשיה לשמה, ולא להתגאות חלילה.

חסדים קטנים... וטובים

כל מי ששהה אי-פעם במחיצתו של הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל הבחין בנקל כמה מעסיקות אותו הדאגות לכלל ישראל ולאיש ישראל הפרטי, בימים ובלילות חגורניו מחשבותיו תמיד סביב הדאגה לזולת, כיצד לעזור לו ולהטיב עמו. כשהיה רואה את פלוני, או את הציבור כולו, שרוי בצער, היה מטכס עיצות, ממציא תחבולות, איך אפשר לשנות את המצב לטובה.

הוא לא בחל מימיו בשום תפקיד ומשימה, שנקרו לו על דרכו. כעבד נאמן ומסור לאלוקיו, היה תמיד שואל את עצמו "מה ה' אלוקיך דורש ממך" בשעה זו דוקא. ערב אחד מצאווה מיסב באחד הבתים בשכונתו, שכונת בית ישראל, כשהוא מדרוך ומנחה את... הילדים הזאטוטים בבית, בהלכות "דרך ארץ" ו"כיבוד אם".

מה קרה? התברר, כי עקרת הבית התאוונה בפניו ברגע של מצוקה, כי ילדיה מאחרים ואינם עולים לישון על יצועם בשעה הראויה. הוא חישב ומצא שיש בידו לעשות משהו כדי לסייע בענין זה...

ופעם בלכתו ברחוב, פגש חתן ביום חופתו ההולך בגפו אל...מספרה. השתומם ושאל: "בלא ליווי"? ושוב לא אז ממנו, ומבלי לחוס על כבודו, הצטרף אל הצעיר כבן-לוייה ללכת עמו אל המספרה... וזאת ליהודה

חוקדש לזכרון

האשה החשובה **פרת מלכה דבורה**

בת הרב דוד שלמה הכהן נובוסלר ע"ה

נלב"ע ד' תשרי

ת.נ.צ.ב.ה.

נחרם ע"י בתה דר' **שבע אדלר** שתחי' לאו"י"ש

ליטול עצה מזקני הדור - חכמי התורה, קודם כל פעולה חשובה וגורלית!

נלמד מהפסוק: "שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך" (פרק לביז)

ודרשו חז"ל על הפסוק: "לך ואספת את זקני ישראל" (שמות טז"ח) לעולם זקנים מעמידים את ישראל [לתת להם קיום בעצתם הנבונה והישרה] אימתי ישראל עומדים? כשיש להם זקנים. למה כשהיה בית המקדש קיים היו שואלים בזקנים שנאמר "שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך" שכל מי שנטול עצה מן הזקנים אינו נכשל (מד"ר שמות ג"ח). עוד אמרו חז"ל: נמשלו ישראל לעוף, מה העוף הזה אינו פורח בלא כנפיים, כך ישראל אינם יכולים לעשות דבר חוץ לזקנים (מד"ר ויקרא י"א).

הנוטל עצה מן הזקנים צריך להאמין בכוחם המיוחד ובסייעתא דשמיא שיש להם לתת את העצה הנכונה. וכתב התפארת שלמה (פר' בשלח) כי שורש אמונת חכמים, שהיא אחת ממ"ח דברים שהתורה נקנית בהם, להאמין בדבריהם של צדיקי הדור אשר רוח ה' נוססה בהם, וכל הענין שיאמרו ויעצוהו אף בדבר הרשות ואף שהוא נגד השכל הפשוט... אעפ"כ נהנין ממנו עצה ותושיה וכאשר יגזר אומר, כן יקום בכל דבריו גם בדברי העולם הזה.

כיצד מגיעים חכמי התורה למדריגה נשגבה כזו שכל עצתם היא עצת התורה? ע"י ששקועים הם יומם ולילה בלימוד התורה בלבד, ואין להם שום ענין בעולם ושום חשבון אחר מלבד התורה, ובה נעשית דעתם דעת תורה ועצתם עצת התורה.

באסיפת גדולי התורה בכנסיה הגדולה השלישית (אלול תרצ"ז) אמר הגאון **רבי אלחנן וסרמן** זצ"ל את הדברים הבאים:

"**לכל** אחד מאתנו יש דעת תורה, אבל באחוזים: יש אחד שזכה בחמישים אחוז של "דעת תורה" ויש שזכה בשבעים וחמש אחוז. השלישי זכה רק בחמשה עשר אחוז, אולם האחוזים הנותרים אצל כל אחד ואחד הם לא מדעת תורה כי אם דעות אחרות מעורבות בהם: דעת פרנסה, דעת מסחר, דעת אשתו ובניו, דעת חבריו וכיוצא בזה, נמצא ש"דעת התורה" שלו בטלה ברוב... וממילא אי אפשר לסמוך על דעתו.

לעומת זאת לגדולי הדור, אשר פרקו מעליהם כל הבלי העולם וכל החשבונות אשר חושבים בני האדם, והתמכרו אך ורק להבין, להשכיל וללמוד את דעתה של התורה בלבד, להם ישנה דעת תורה של מאה אחוז, וממילא אפשר לסמוך על עצתם שהיא עצת התורה.

כעין זה הביא רבינו הגרא"מ שך זצ"ל (בהקדמה לספרו **אבי עזי** - נזיקין) וכך כתב: אבל התנאי הקודם לכל זה הוא אחרי עמילתו ויגיעתו בתורה ככל הצריך עד כמה שיש בשכלו להגיע, בלי שום נגיעה ונטיה כל שהיא, ויהיה שכלו זך ונקי וטהור, אזי שכלו הוא שכל מופשט, וזה שקראוהו התפשטות הגשמיות ואז דעתו ושכלו היא דעת תורה ממש, וזה שאמר שלמה המלך ע"ה: "אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה" שזהו השיעור של היגיעה והעמילות בתורה בתמידות ובמרץ בלי שום הפסק והסח הדעת, "אז תבין יראת ה' ודעת אלוקים תמצא".

עצת הצדיק הצילה מעלילת-דם

סיפור פלא התרחש בקיץ תרפ"ט ונתפרסם בכל עתונות התקופה וכך היה מעשה:

בכפר קמיינקה, סמוך לעיירה הגאליציאית קשאנוב, נמצא איכר נוצרי הרוג בנסיבות מוזרות. טפלו הגויים עלילה על יהודי מקומי בשם בלר, שניהל בכפר פונדק ומסבאה, כי הוא שרצח את האיכר אחרי שהסתכסך עמו.

האיש נעצר ביד המשטרה, למרות הכחשתו הנמרצת, והיה צפוי למשפט קשה. גם שאר היהודים בסביבה היו שרויים בפחד ובסכנה מפני נקמת הגויים.

נסע בנו של העצור לחפש ישועה אצל כ"ק אדמו"ר מבאבוב - רבי **בנציון הברשאטס** זצ"ל (בעל הקדושת ציון), תינה לפניו את צרת אביו, בהוסיפו, כי לדעתו מי שרצח את האיכר הוא אחד משלושת שונאיו הידועים בקמניקה, ואשר זה כמה זמן שארבו לנפשו.

זרזו הרבי לשוב מהרה, בטרם יביאו את גופת ההרוג לקבורה, ולהשתדל בכל המאמצים האפשריים להשיג הסכמת אנשי השורה, שיבצעו מסדר-זיהוי מיוחד במינו: יעבירו לפני ההרוג את אביו החשוד, ואת שלושת יריביו הידועים בכפר, וכל אחד מהם יתבקש ללחוץ את יד הנרצח, אחרי שזיהירו אותם כי רק החף מפשע יוציא את ידו מיד המת בשלום...

עשה הבן כדבריו וגייס לעזרתו אנשים בעלי השפעה בחלונות הגבוהים, כאשר שמעו התובע והשופט החוקר, כי הרעיון הזה הוא פרי תושייתו של הרב הנערץ מבאבוב, אשר שימעו הגיע לאוזניהם, נעתרו לבקשה.

ראשון ניגש היהודי החשוד, בלר, אשר לחץ בביטחה את ידו של המת, והירפה ממנו ללא תקלה. אחריו ניגש אחד מן היריבים ועשה כמוהו. רק כשהגיע תור חברו, יוזף פולניק, לגשת אל ההרוג וללחוץ ידו, נתקף האיש פחד נורא והתפרץ בזעקה היסטרית מרוב פחד ואימה שעכשיו יתנקם בו המת. הוא הודה על אתר כי ידיו המה מגואלות בדמו, בעוד היהודי בלר הוא קרבן-שוא לעלילת דם שפלה...

מיד נתנוהו באזיקים, והיהודי יצא לחפשי... הכל השתוממו מגודל חכמתו של הרבי מבאבוב אשר טוב יעץ לפענח את תעלומת הרצח ולגלול סכנה חמורה מעל ראשו של יהודי תם ונקי...

מרבצי תורה מעולם החסידות

הכרעה בגורל הגר"א

פעם נכנס רבי **יצחק אריאלי** זצ"ל לבקר את הגאון **רבי איסר זלמן מלצר** זצ"ל וראה כי עצבות נסוכה על פניו. לשאלתו לפשר הדבר, סיפר לו רבי איסר זלמן: בשידוך מסויים הוצעו שני בני ישיבה תלמידי חכמים מופלגים, וכאשר דובר איתי על כך קשתה עלי ההכרעה. והנה הואיל והזדמנת כעת לביתי, אכיר לך תודה אם תטיל את גורלו של הגר"א על מנת שאפשר יהיה להכריע ולקבל החלטה בענין.

תמה רבי יצחק אריאלי ושאל: "מפני מה מבקש רבינו ממני להטיל את הגורל והרי מוטב שיעשה זאת בעצמו?" השיב לו רא"ז את טעמו מדוע מטיל עליו את המשימה הזו.

ואכן הטיל רבי יצחק את הגורל ונפל הפור על אחד משני בני הישיבה. השידוך התקיים בהתאם לכך, וזוג זה זכה והעמיד צאצאים תלמידי חכמים, גדולים בתורה וביראה.

ואולם בן הישיבה השני שלא עליו נפל הגורל, נשא לאחר מכן אשה מופלגת במדות טובות ונעלות אך לא זכה להקים משפחה.

בדרך עץ החיים

להכיר טובה למטיבו ולא להיות כפוי טובה!

נלמד מהפסוק: "עם נבל ולא חכם" (פרק לב-ו)

ופירשו המפרשים (רש"י, רמב"ן, דעת זקנים) **עם נבל** - ששכחו הטובות שעשו להם. והוסיף הרמב"ן: "ולפי דעתי העושה טובות חנים יקרא נדיב, ומשלם רעה למי שהטיב עמו יקרא נבל... ולכן אמרו על נבל הכרמלי כשמו כן הוא נבל שמו ונבלה עמו, כי דוד עשה עמו טובה גדולה... והוא לא רצה לשלם לו גמול ועט במלאכיו ויבהו... אם כן, יאמר הכתוב, הזאת תגמלו את השם על הטובות שעושה עמכם, עם נבל שהוא משלם רעה תחת טובה". עכ"ל.

למידה מגונה זו של כפיות טובה ישנה ב' משמעויות: א) שאינו מכיר כלל בטובה שעשו לו, וממילא אינו מרגיש צורך להודות עליה. לאדם זה מתאים התואר "כופר בטובה". ב) הוא אמנם מכיר בטובה אך מסיבות שונות אינו רוצה לזכרה, לשומרה, ולהודות עליה. לזה מתאים התואר "כופה בטובה" היינו שמכסה על הטובה הידועה לו [כלשון חז"ל (פסחים ח:): "כופה עליו את הכלי"].

לכאורה בב' משמעויות אלו פליגי הרש"י והתוס' (בגמרא ע"ז ה). הרש"י פירש "כפוי טובה" היינו שאין מכיר להחזיק טובה לבעלים. וכוונתו שאינו מכיר כלל בטובה. ואילו תוס' שם פירשו שכפוי טובה היינו מי שאינו רוצה להחזיק טובה בדבר. נמצא שהלשון "כפוי" טובה לכאורה מדויק יותר לפי פירוש התוס'.

בספרנו "איש לרעהו" (פרשת שמות) הבאנו קטע מדברי חז"ל (במשנת רבי אליעזר פרק ז') ומעניין שחז"ל השתמשו שם בלשון "כפיה" ו"כפירה" גם יחד. וכך אמרו חז"ל: "מפני מה ענש הכתוב ביותר לכפויי הטובה? מפני שהוא כעין כפירה בעיקר, בהקב"ה, אף הכופר בהקב"ה כופר טובה הוא. האדם הזה הוא כופה טובתו של חברו, ולמחר הוא כופה טובתו של קונו וכו' הא למדת שכפיית הטובה הוקשה לכפירה בעיקר, הזהרו שלא תכפו טובה, שכפוי טובה אינו יכול לקבל מלכות שמים". עכ"ל.

יש להבין: הכיצד כרכו חז"ל "כפיה" ו"כפירה" בחדא מחתא, הרי מובנם שונה זה מזה? עמד על כך הגה"צ רבי חיים פרידלנדר זצ"ל (בספרו **שפתי חיים** - ח"ב) וביאר, שהטעם הוא משום שכפיה וכפירה תלויות זו בזו. שכן כיצד מסוגל אדם שלא להכיר טובה? ע"י שהוא מתעלם ממעשה הטובה שנעשה עמו ומקטין את ערכו. נמצא שמכסה ומסתיר את המעשה, כאדם הכופה כלי על גבי חפץ שהוא מבקש להסתירו.

מעשה זה של כפיה - מבאר הרב פרידלנדר - יסודו במידת הכפירה. כפוי הטובה כופר וטוען שכלל לא נעשה עמו דבר. מי שיש בו מידה זו, ודאי יבוא מתוך כך גם לכפור בהקב"ה, כל יסוד האמונה וחיוביה מושתתים על כך שהקב"ה הוא שמחיינו ומקיימנו, לכן מתוך הכרת הטובה אנו חייבים לעובדו. הכופר בטובתו של הקב"ה, כופר בעצם בהקב"ה, שהרי אינו מודה בכל ההטבה שהוא עושה עם בריותיו, וממילא מתוך כך הוא כופר בכך שיש מטיב שהוא הקב"ה.

ומביא רבי חיים פרידלנדר מדברי חז"ל (ילק"ש - לך לך) בהם מפורש שסוד אמונתו של ראשון המאמינים - אברהם אבינו, נעוץ היה בהכרת הטוב! וכך אמרו חז"ל: "אמר רבי יצחק, משל לאחד שהיה עובר ממקום למקום וראה בירה אחת דולקת, אמר, תאמר שהבירה הזו ללא מנהיג? הציץ עליו בעל הבירה ואמר, אני בעל הבירה. כך לפי שהיה אברהם אבינו אומר, תאמר שהעולם בלא מנהיג? הציץ עליו הקב"ה ואמר, אני הוא בעל העולם.

נמצאנו למדים - אומר רבי חיים - כי מתוך שראה אברהם אבינו את קיומו וחיותו של העולם, ממילא בא להכרת המטיב, היינו לאמונה בבורא עולם.

"הלא זה ר' מנדל שעזר לנו..."

פעם הגיע החזון איש לשמחת הבר-מצוה של בן רבי מנדל דויטש זצ"ל, אף שהיה ממעט מאוד להגיע לאירועים דומים. החזון איש נסע עם עוד שני תלמידי חכמים ממקורביו, ונתברר, כי סיבת הגעתו של החזון איש לבר-מצוה הוא משום הכרת הטוב לרבי מנדל על כך שסייע בידו להתארגן עם החבילות בשעה שירד הוא ואשתו מהאניה כאשר הגיעו ארצה.

ופעם הגיע רבי מנדל דויטש לביתו של החזון איש, והרבנית, ששמרה בקפידא לבל יופרע בעלה בלימודו, מנעה ממנו להכנס בטענה כי הדבר מפריע את לימודו של בעלה.

כששמע החזון איש מי האורח אמר לרבנית: "הלא זה רבי מנדל שעזר לנו עם החבילות לרדת מהאניה". ואז נתנה לו להכנס.

מעשה איש

הכרת הטוב כיצד?

סיפר הגאון רבי שלמה ברודא שליט"א: "פעם, אחרי יום הכיפורים, נסעתי באוטובוס עם הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל. הוא נסע עם אשתו הרבנית, מליקווד לעיר אחרת. בדרך ניסיתי לשאול אותו כמה שאלות שהתעוררו לי ביום כיפור, אבל רבי אהרן השיב לי שהוא חלש ותשוש מאד ואין בכוחו להשיב על שאלותי.

ירדנו שלושתינו בתחנה הסופית. אך רבי אהרן ואשתו היו אמורים להוסיף ולקחת מונית כדי להגיע למחוז חפצם. כאשר נוכחתי בחולשתו הגדולה של רבי אהרן. החלטתי לעזור לו. סימנתי למונית לעצור, ונשאתי את מזוודתו של רבי אהרן עד לרכב והנחתי אותה בתוכו.

נפרדתי מראש הישיבה ופניתי אל המקום שאליו הייתי אמור להגיע. והנה לפתע שומע אני שקוראים לי מאחור בקול רעש גדול. הסתובבתי לראות מיהו הקורא לי ונדהמתי לראות כי הקורא אלי בקול גדול הוא לא אחר מאשר ראש הישיבה רבי אהרן קוטלר. הוא סימן בידו שאחזור אליו, כמובן מיהרתי להגיע ולשאול לרצונו.

כאשר הגעתי הוא כופף עצמו לפני ואמר לי בהתרגשות רבה: "איזה בעל חסד אתה! איזה בעל חסד! אי אפשר לתאר את גודל ההטבה שעשית עמדי!"

ברגע הראשון לא הבנתי כלל לאיזה חסד גדול מתכוון רבי אהרן. חשבתי שאולי החליף אותי בטעות עם אדם אחר שהטיב עמו. לא העלתי על דעתי שעל עצירת מונית ונשיאת מזוודה לא גדולה, מתכוון הוא לומר שאני כזה בעל חסד. ואשר על מעשה פעוט שכזה מודה לי בכזו חמימות.

אך רבי אהרן קוטלר, אחרי שהודה לי פעם אחת מעומק ליבו, לא נתקררה דעתו והוסיף להודות עוד פעם ועוד פעם בהתלהבות רבה תוך שהוא לוחץ בחמימות את ידי. הוא בירך אותי בברכות מאלפות, כאשר כל אותה שעה הגויים ברחוב עומדים סביביו ומביטים בתדהמה במחזה המוזר הזה כיצד יהודי קשיש אינו גומר להודות לאברך צעיר על מעשה חסד פעוט שעשה עמו.

בין איש לרעהו

ומי כעמך ישראל

סיפורים בני זמננו

ההקפה הנוספת

ערב ראש השנה תשס"ז.

הטלפון צלצל ועל הקו גב' ו. - מכרה משיקאגו של אם המשפחה. "מה שלומך גב' ו. - איך אוכל לעזור לך?" גב' ו. סיפרה שבתה, מרים, הגיעה ללמוד בארץ ישראל למשך שנה - כמקובל בשיקאגו. היא התאקלמה בצורה מצוינת אך זקוקה למקום טוב להתארח בחגים. למעשה האחראית בסמינר מצאה עבורה משפחות מארחות לכל החגים - מלבד לשמחת תורה ושמיני עצרת, אותם חוגגים בני חו"ל במשך יומיים נפרדים. "אשמח מאוד אם תוכלו לארח אותה בימים אלו" סיימה גב' ו. את בקשתה.

"בשמחה!" השיבה אם המשפחה ומיד הבהירה שלמרות שהם כבר לא חוגגים את שמחת תורה במשך יומיים, היא תמצא עבורה מקום טוב גם עבור סעודות החג של היום השני.

אמנם; כדי למנוע אכזבות ביקשה המארחת להבהיר שלטובת הבת ייתכן שעדיף למצוא עבורה מארחים בירושלים. "כאן בביתר אין הרבה בני חו"ל. גם אם יתארגן מניין מקומי של בני חו"ל, זה יהיה מניין מצומצם - ואילו ברחוב לא תשרור כלל אווירת חג. בירושלים קיימים אזורים שניתן למצוא בהם מנינים גדולים של חוצניקים, ולפגוש ברחובות מאות - אם לא אלפי - לבושי חג".

"ניסיתי כבר לחפש בירושלים" הבהירה גב' ו. "ובכל אופן אהיה יותר רגועה שהיא תהיה מסודרת אצל משפחה שאני מכירה".

"בשמחה!" הבהירה אם המשפחה שוב ואיחלה לה "כתביבה וחתימה טובה!"

ערב חג הסוכות.

הטלפון מצלצל שוב ואם המשפחה מרימה את השפופרת. "מדברת מרים ו. משיקאגו. אמא שלי דיברה איתך בקשר לשמיני עצרת ושמחת תורה - האם ההזמנה עדיין בתוקף?..."

- "וודאי! נשמח לארח אותך! אך אנו מבקשים ממך מראש שלא להתאכזב" וכאן פירטה שוב את תנאי היום-טוב שני השוררים באזור מגוריה. "אני יודעת" חתמה מרים את הנושא "ובכל זאת אבל אשמח להגיע".

ביום שמיני עצרת התארכה מרים בביתם. ביום הראשון חגגו גם המארחים יום-טוב, כך שהכול היה טבעי ורגיל. רק להקפות לא רצתה מרים ללכת, בהעדיפה את ההקפות שיתקיימו למחרת. המארחים ניסו לשכנע אותה להשתתף בהקפות של היום הראשון, כי מי יודע איך יראו ההקפות של היום השני... אך היא טענה: "היום זה עבורי שמיני עצרת. השמחת תורה שלי הוא מחר".

כבר בשעת תפילת מנחה עברה הרינה בבית הכנסת שהמניין של בני חו"ל מוטל בספק. בינתיים היו רק שבעה בני חו"ל, אבל מתוך הניסיון ידעו שלפעמים מגיעים בערב אנשים נוספים מקהילות אחרות. כך שרק לקראת תפילת ערבית יידעו אם מתקיים מניין אם לאו.

בזמן מעריב סלסל החזן "והוא רחום" של מוצאי שבת ויו"ט, ואז כבר היה ברור שאין במקום עשרה בני חו"ל. עם סיום התפילה הגיעה הידיעה שבקצה השני של ביתר, בדרום העיר, מתקיים מניין לבני חו"ל. שבעת החוצניקים יצאו במהירות לכיוון אותו בית כנסת, כדי להספיק להשתתף בהקפות.

המארח שב הביתה מתפילת ערבית ובישר לאורחת שאם היא רוצה להספיק להשתתף בהקפות, עליה למהר לאותו בית כנסת המרוחק לפחות עשרים דקות הליכה. כאשר הסתבר לה שהמשפחה המארחת לסעודת ליל החג מתגוררת בקצה הצפוני של העיר - דהיינו: שלאחר התפילה ממתין לה זמן ארוך של טיפוס במעלה ההר, החליטה לוותר על ההקפות. ומה גם שהאפשרות להספיק להגיע לבית הכנסת בזמן הייתה מוטלת בספק גדול. "מחר אשתתף בהקפות כמה שיותר" ניחמה את עצמה.

למחרת זרחה השמש על ביתר בזמנה הקבוע, אך האורחת התעוררה מעט מאוחר. היא מיהרה לצאת לכיוון בית הכנסת המרוחק אך כעבור שלושת רבעי שעה חזרה. "מה קרה? האם סיימו כל כך מהר?" התעניינו המארחים. לאכזבתם השיבה שלא הצליחה לאתר את המקום. "כנראה התבלבלתי עם ההוראות שנתתם לי. הגעתי לבית כנסת מסוים אך הוא היה ריק. כאשר יצאתי הבחנתי באשה מבוגרת שלבושה בגדי יו"ט, מיהרתי אחריה אך היא נבלעה ונעלמה לי בין הבניינים".

המארחים השתתפו בצערה ותיכף צירפו אליה אחת מבנות המשפחה שתלווה אותה במהירות עד לפתח בית הכנסת. כאשר חזרה הבת נשאלה מיד היכן אחזו בבית הכנסת והשיבה "בקריאת התורה!" כלומר: האורחת הפסידה את כל ההקפות!

"ציפינו שהיא תחזור אלינו אחרי הסעודה ממורמרת ועצובה" מספרים המארחים "אבל למלוא הפתעתנו היא חזרה שמחה. 'שלום!' היא אמרה 'לא תאמינו מה קרה!' אמרנו לה שכבר שמענו שהיא הפסידה את כל ההקפות, אך היא אמרה שזה לא נכון! שאלנו: 'אבל כאשר הגעת כבר אחזו בקריאת התורה!!!'"

וכאן היא פתחה ותיארה את הקורות: "זה נכון שכאשר הגעתי אחזו בקריאת התורה. וכאשר הבחנתי בזה הרגשתי שנופל עלי 'טון של לבנים' שקעתי במחשבות מצערות אודות כך שאני מרוחקת מביתי, בארץ זרה, וכעת גם הפסדתי את כל אוירת השמחת תורה. נזכרתי כיצד נראה החג בביתי בשיקאגו ולפתע החלו עיני לזלוג דמעות. כל הגעגועים שנשאתי בלב למשפחתי בשבועות האחרונים בהם שהיתי בארץ, התפרצו באחת".

"בשלב זה נחה על כפתי יד ואשה שאלה אותי 'מה קרה?', הרמתי את עיני והבחנתי באותה אשה מבוגרת שנעלמה מעיני לפני כשעתיים. תיארתי לה מה אני מרגישה ובלתי לרצות המשכתי לבכות. היא הרגיעה אותי: 'אל תדאגי; לאחר התפילה יתקיימו עוד הקפות!!!' קשה לי לתאר את השמחה שהרגשתי באותו רגע למשמע הבשורה. ואכן בתום התפילה פרצו הגברים בשירה וריקודים ואני הרגשתי כיצד כל העצבות מתחלפת בשמחה גדולה!"

סוד אחד לא ידעה האורחת: את ההקפות אכן סיימו עוד לפני שהיא הגיעה למקום. ואילו את ההקפות הנוספות בתום התפילה ארגנו במיוחד לכבודה! האישה המבוגרת התחננה בפני הגבאים שיערכו מעין "הקפות שניות" מיד בתום התפילה והם הסכימו להיתרם למשימה ובלבד שלא תושבת שמחת החג מאף נפש בישראל.

ושמחת בחגך והיית אך שמח!

נשלח ע"י משפחת פכמן ביתר-עילית